

Vår referens

Miljöenheten

Christer Persson

040 - 25 26 94

ENLIGT SÄNDLISTA

Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Norre Wång i Svedala kommun

(1 bilaga)

Länsstyrelsen har arbetat fram ett förslag till skötselplan för naturreservatet Norre Wång i Svedala kommun. Naturreservatet bildades den 15 december 2003.

Förslaget har remissbehandlats

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer länsstyrelsen skötselplanen, daterad 15 december 2003, för naturreservatet Norre Wång i Svedala kommun (Bilaga 1) att gälla tills vidare.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog Elisabeth Hellmo, beslutande och Christer Persson, föredragande.

Elisabeth Hellmo

Christer Persson

Bilagor:

1. Skötselplan för naturreservatet Norre Wång, Svedala kommun

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET NORRE WÅNG I SKABERSJÖ

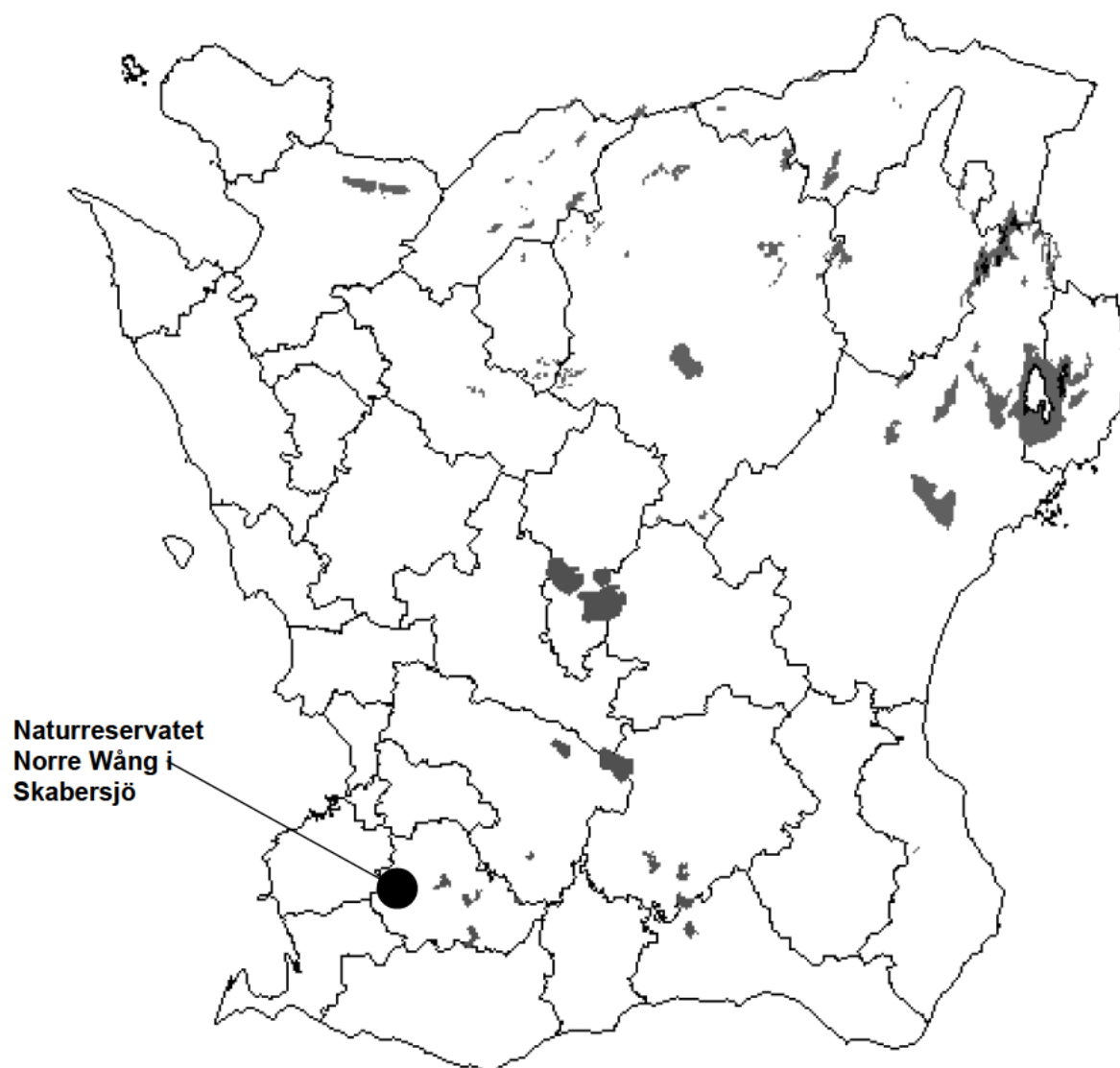
SVEDALA KOMMUN

SKÅNE LÄN

Förvaltare: Länsstyrelsen

Planen fastställd den 15 december 2003 av Länsstyrelsen i Skåne län

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Syftet med reservatet -----	4
2 Beskrivning av området -----	4
2.1 Administrativa data -----	4
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning -----	5
2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden -----	8
2.3.1 Geovetenskapliga, biologiska och kulturhistoriska bevarandevärden ---	8
2.3.2 Intressen för allmänheten -----	9
3 Översikt över planerad markanvändning och skötsel -----	10
3.1 Övergripande mål -----	10
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder -----	10
3.3 Kvalitetsmål -----	10
3.3.1 Jordbruksmark -----	10
3.4 Jakt -----	11
4 Mål och föreskrifter för planeringsområden -----	11
4.1 Hävd av jordbruksmark -----	12
5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder -----	13
6 Anordningar för rekreation och friluftsliv -----	14
6.1 Övergripande mål -----	14
6.2 Riktlinjer och åtgärder -----	14
6.2.1 Tillgänglighet -----	14
6.2.2 Anordningar för friluftslivet -----	14
6.2.3 Information -----	14
6.2.4 Utmärkning av naturreservatets gräns -----	14
7 Uppföljning, utvärdering och övervakning av naturvärden -----	14
8 Revidering av skötselplanen -----	15
9 Finansiering av förvaltningen -----	15
9.1 Ekonomisk utredning -----	15
9.2 Finansiering av förvaltningen -----	15
9 Källförteckning -----	15
Artfakta -----	16

BILAGOR

- A. Översiktskarta, skala ca 1:10 000
- B. Skötselplanekarta, skala ca 1:3 500

1 SYFTET MED RESERVATET

Syftet med naturreservatet är att bidra till att uppnå regionala och nationella miljömål genom att skapa och långsiktigt bevara ett område med öppen mark och småvatten som en god livsmiljö för utrotningshotade groddjur, framför allt lökgroda.

2 BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

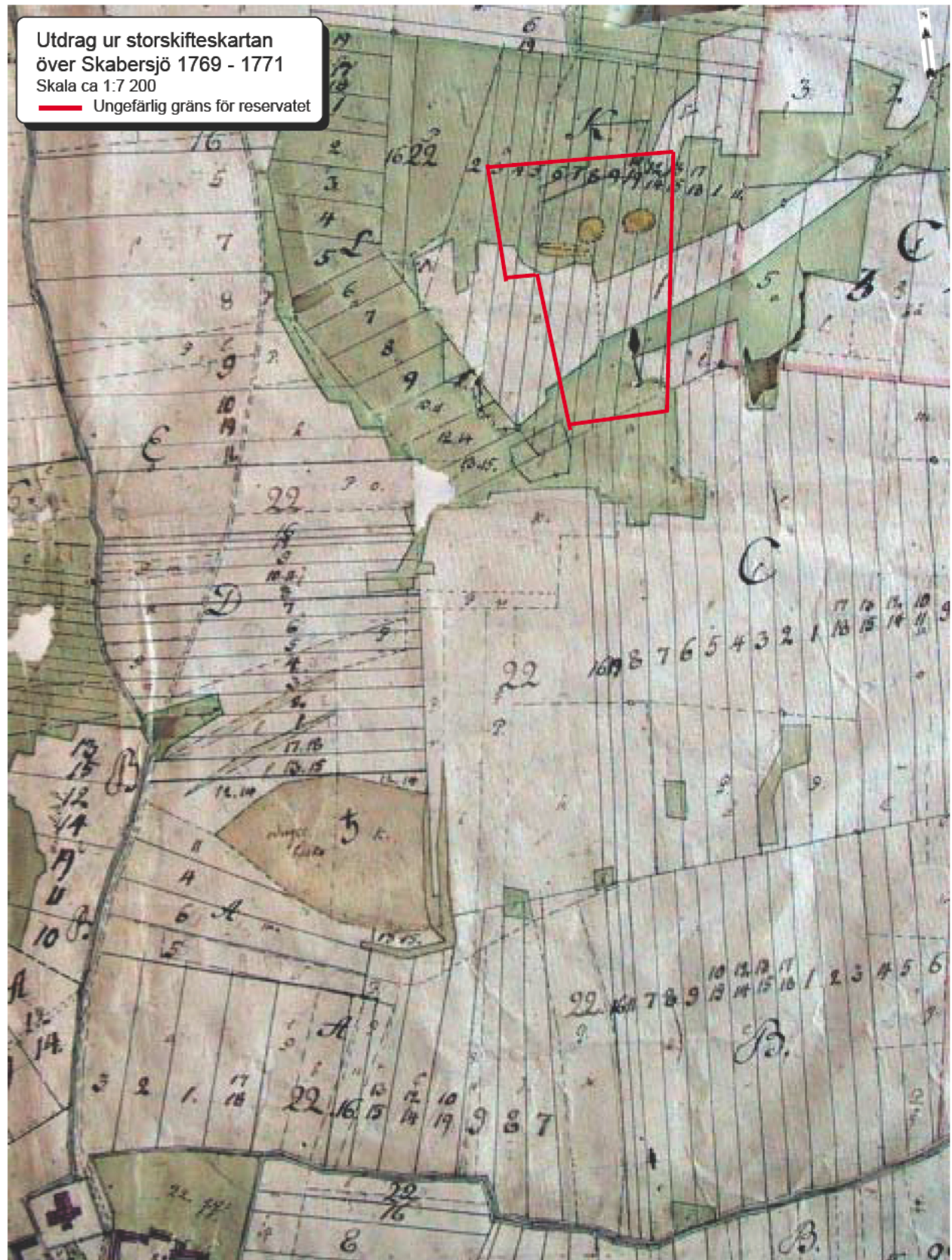
Områdets namn	Norre Wång
Objektnummer	12-02-139
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2003-12-15
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Internationella åtaganden -	
Län	Skåne län
Kommun	Svedala
Församling/socken	Skabersjö
Vegetationszon	Nemorala zonen (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	6m, Sydvästra Skåne
Läge	Ca 800 m NNO Skabersjö kyrka
Kartblad	Topografisk karta: 2C SO Malmö Ekonomisk karta: 2C2g Skabersjö (022 26)
Gränser	Området är markerat med svart punktstreckad linje på bifogad karta, Karta 1 Översiktskarta
Fastighet:	Del av Svedala Skabersjö 22:1
Dikningsföretag	Nej
Arealer	Totalt ca 2,6 ha, varav ca 1,6 ha land (ca 1 ha småvatten) Landarealen utgörs av trädad åkermark 2003 som omföres till betesmark 2004
EU-prioriterade naturtyper och arter	-
Planförfattare	Christer Persson i nära samarbete med Bengt Eriksson, Boris Berglund, Jan Pröjts och Lars Håkansson (Svedala Naturvårdsförening)

2.2

HISTORISK OCH NUVARANDE MARKANVÄNDNING

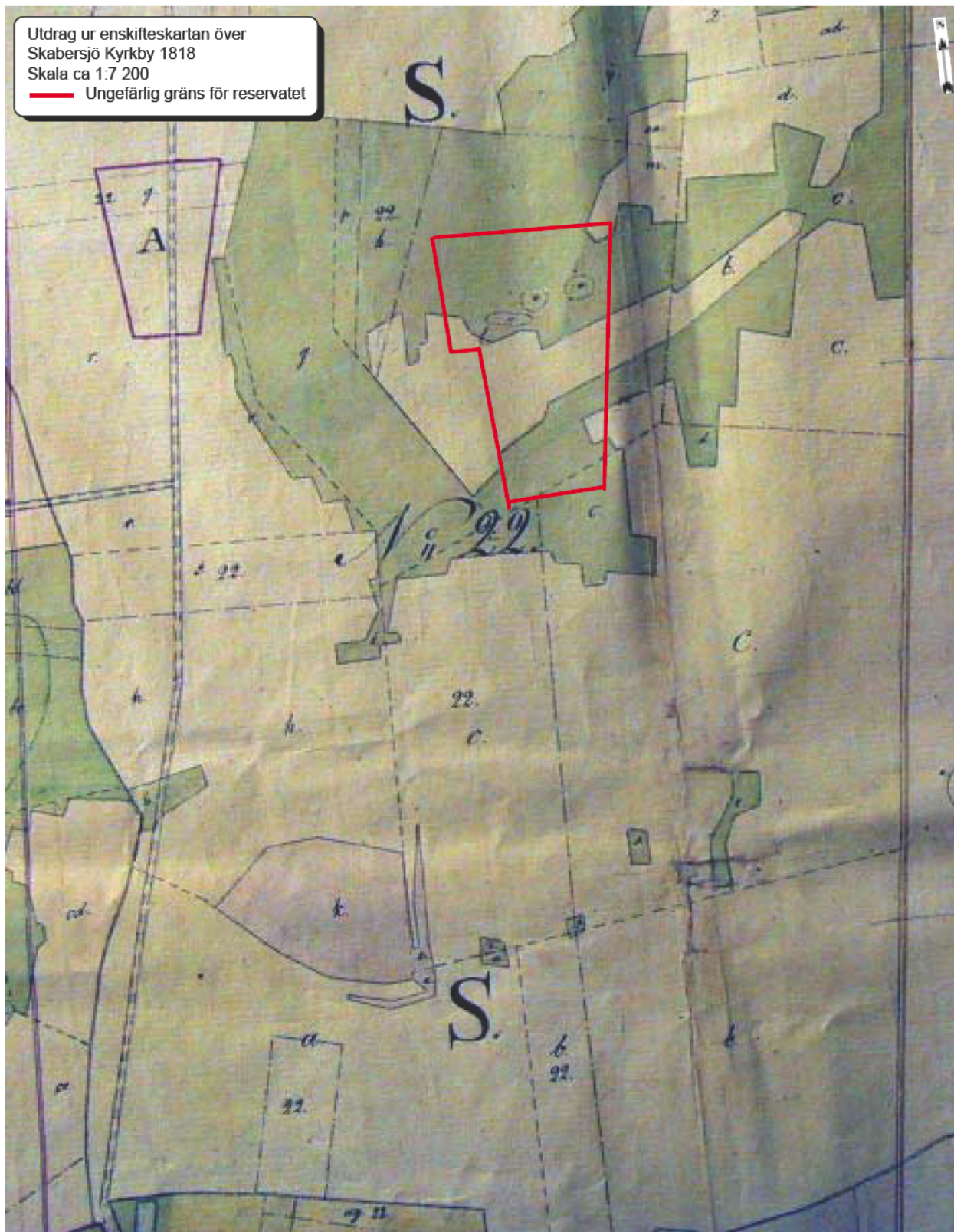
Reservatet är beläget i Skabersjö by på mark som under 1700-talet hörde till flera olika hemman. Storskifte genomfördes på byns marker under 1769 - 1771 och fastställdes den 17 maj 1772. Byn hade vid den tiden tre vångar, Norre, Södre och Wästre Wång. Vångarna trädades vart tredje år och nyttjades under trädperioden för "mulbete för Creaturen". Reservatet är beläget i "NorreWång". Tre fuktiga partier är markerade på kartan i ängsmarken i den norra halvan av reservatet. På kartan

står beteckningen K för "Svaneholm" ("Hafrejord, sandblandad lera, äng hos tufvig och stenig sidvall"), L för "Pottekanne äng" ("sidvall") och C för "Stenlanden" ("Råg och kornjord, sandblandad lera, äng hos stenig sidvall").

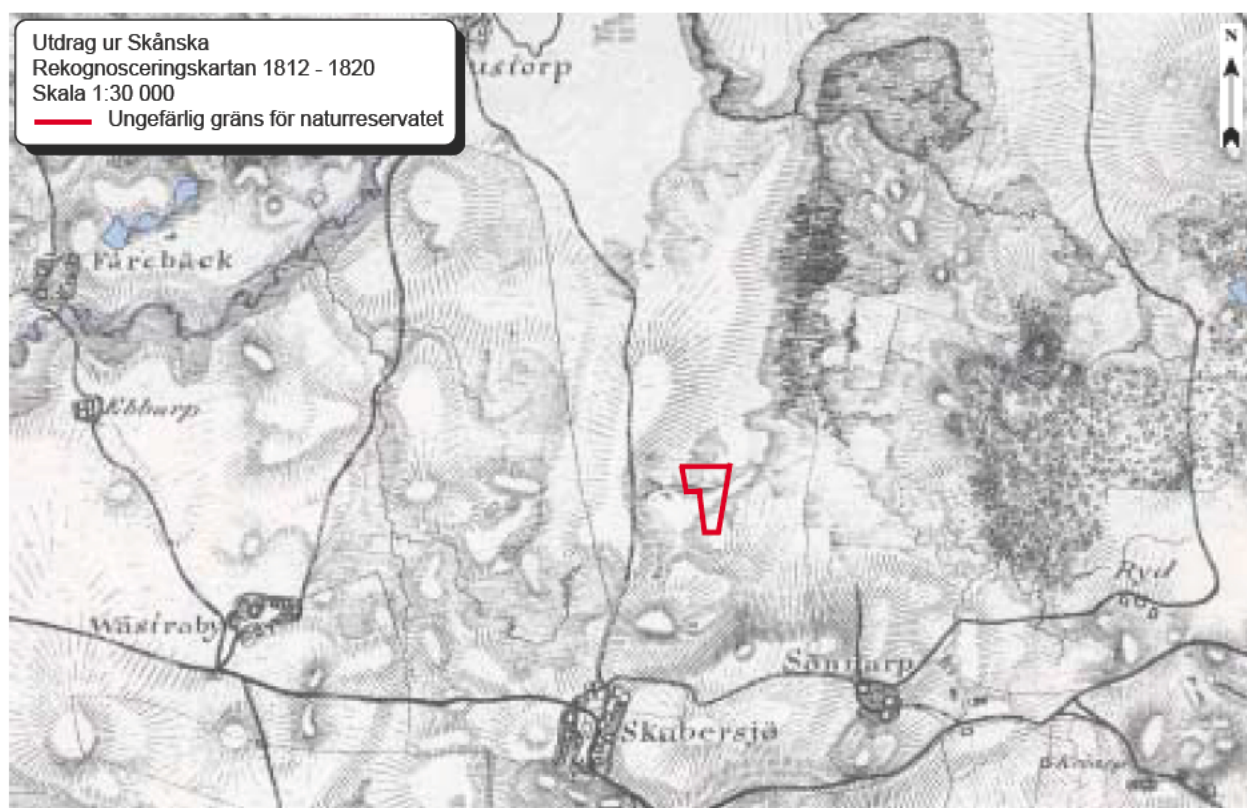
Enskifte fastställdes den 19 mars 1819. Reservatet ligger enligt enskifteskartan på mark tillhörig Skabersjö Prästgård (22:1). Av kartan med tillhörande akt framgår att den centrala delen av området var åker, (b = "kålåkrarne"). Större delen av reservatet är beläget i område I "Svaneholmen" som bestod av äng (grönt på kartan) och åker (beige på karta). I den centrala delen fanns ett fuktstråk och tre små våtmarker är markerade på kartan.

Utdrag ur enskifteskartan över
Skabersjö Kyrkby 1818
Skala ca 1:7 200
— Ungefärlig gräns för reservatet

På den Skånska Rekognosceringskartan från 1812 - 1820 framgår tydligt att ett våtmarksstråk går i öst-västlig riktning genom reservatet.

Ängsbruket upphörde någon gång under mitten av 1800-talet. De våtmarker som fanns i trakten dikades ut och omfördes till åkermark. Under 1900-talet har fastigheten utnyttjats som åkermark. Av den gamla ekonomiska kartan från 1913 framgår att hela området brukas som åker. Under åkrarna finns omfattande dräneringssystem. 1960 anlades ett större dräneringsdike ungefär i det område inom reservatet där det fanns torvgravar under 1700- och delar av 1800-talet. Åkerbruk bedrevs inom naturreservatet fram till och med 2002 varefter marken lades i träda.

Under april 2003 anlades två vatten inom naturreservatet genom att befintliga dräneringsledningar öppnades upp och vatten tilläts att bilda vattenspeglar. Syftet med dammarna är att öka den biologiska mångfalden i området och skapa bättre förutsättningar för rödlistade arter att överleva i det karga åkerlandskapet.

Anläggning av två vatten för lökgroda inom naturreservatet den 16 april 2003.

2.3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN

2.3.1 Geovetenskapliga, biologiska och kulturhistoriska bevarandevärden

Geologi

Reservatet är beläget ca 30 meter över havet. Berggrunden består av kalksten (danienskalksten) som överlagras av isälvsediment och i reservatets södra del av morän.

Flora och fauna

Floran och faunan i området är ej dokumenterad med undantag av den rödlistade arten lökgroda (*Pelobates fuscus*) och kransalgen *Chara hispida*.

Reservatet är beläget i en trakt som tidigare har hyst betydande populationer av lökgroda. Områdets naturvärden uppmärksammades för första gången hösten 1992 då en fjolårsunge av lökgroda observerades på vägen ca 500 meter rakt väster om reservatet, vilket indikerar att lek och reproduktion av lökgroda kan ha skett i reservatet 1991. Fältherpetologen Boris Berglund konstaterade den 24 april 1994 förekomst av lökgroda i ett vatten som är beläget i reservatets nordligaste del. Reservatet hyste då minst 8 spelande lökgrodor som sannolikt reproducerade sig detta år.

Naturreservatet hyser den enda kvarvarande spillran av en tidigare (1960-talet) omfattande population av lökgroda i sydvästra Skåne. 1996 uppskattades totalpopulationen i landet till cirka 1 000 djur.

Andra arter som har observerats i området är vanlig groda, vanlig padda, liten vattensalamander och stor vattensalamander. Den sistnämnda arten är upptagen i bilaga 2 i Rådets direktiv 92/43/EEG om

Lökroda (*Pelobates fuscus*). Foto: Christer Persson den 6 maj 2003.

bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Rådjur och hare är vanligt förekommande i reservatet. Vegetation saknas i stort sett helt då större delen av reservatet berördes av schaktningsarbeten i samband med anläggning av två vatten under april 2003. I det äldre vattnet förekommer en hel del vass och ett salixbuskage finns i vattnets sydvästra del.

2.3.2 Intressen för allmänheten

Reservatet är ett område av ringa betydelse för allmänhetens friluftsliv genom att det under lång tid har utnyttjats för åkerbruk. Reservatet är helt omgivet av åkermark och är därför inte tillgängligt för allmänheten under vegetationsperioden.

3 ÖVERSIKT ÖVER PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL

Det övergripande målet med skötseln av reservatet skall vara att utveckla och långsiktigt bevara en gynnsam bevarandestatus för rödlistade groddjur i ett område dominerat av öppen, delvis gräsbevuxen mark med inslag av småvatten, sandblottor samt dungar och buskage av lövträd. Reservatet ska innehålla biotoper som utgör en komplett och god livsmiljö för fridlysta, hotade eller sällsynta djurarter, främst lökgroda.

3.2 GENERELLA RIKTLINJER OCH ÅTGÄRDER

Åkerbruk avvecklas vid utgången av 2002. Därefter omföres marken för betesdrift. I samband med anläggning av två nya vatten för lökgroda under april 2003 genomfördes omfattande schaktningsarbeten. Stora ytor saknar därför vegetation och utgörs av blottad sand och grus. De blottade ytorna ska till viss del vidmakthållas. Vegetation får sås in i reservatet i begränsad omfattning för att motverka erosion. Naturliga arter ska tillåtas att successivt vandra in. Minst 25% av landarealen ska innehålla vegetationslösa ytor som hålles öppna genom återkommande markbearbetning under vinterhalvåret.

Småvattnen ska hållas fria från skuggande träd. Träd och buskvegetation får endast förekomma på vattnens norra och västra sidor.

Området hägnas 2003 eller 2004 hävdas periodvis genom bete. I andra hand får området hävdas genom slåtter. Slåtter får ej ske då lökgrodor är aktiva på land och ska därför utföras under dagtid tidigast 1 september.

Plöjning får ej ske inom reservatet. Viss markbearbetning (harvning) intill ett djup på högst en decimeter får ske under perioden 1 november till 1 mars för att skapa vegetationslösa ytor till gagn för lökgradorna.

3.3 KVALITETSMÅL

3.3.1 Jordbruksmark, (totalt ca 1,8 ha)

Målet är att utveckla och långsiktigt bevara ett öppet jordbrukslandskap med inslag av småvatten och lövbuskage med biotoper för hotade eller sällsynta växt- och djurarter. Värdena består i livskraftiga populationer av groddjur. Exempel på arter som skall ha goda förutsättningar att utvecklas och reproducera sig i området är lökgroda, sandödlå, stor vattensalamander och liten vattensalamander.

Riktlinjer och åtgärder:

Marken skall hållas öppen genom bete och/eller slåtter. Småvattnen i området skall innehålla vatten av god kvalitet året runt. Marken i området ska innehålla öppna sandblottor. Buskage av främst hassel och björnbär skall finnas på minst en och högst två procent av områdets areal i syfte att skapa furageringsplatser för groddjur. Träd- och buskar får ej finnas så nära vattnen att de skuggar dessa. Träd och buskage får förekomma enstaka grupper med fullskiktade bryn, främst mot söder. Småvattnen skall fördjupas om de tenderar att torka ut under delar av året. Vattnen skall hållas fria från fisk och kräftor. Områdets fauna dokumenteras och övervakas med särskild inriktning på groddjur.

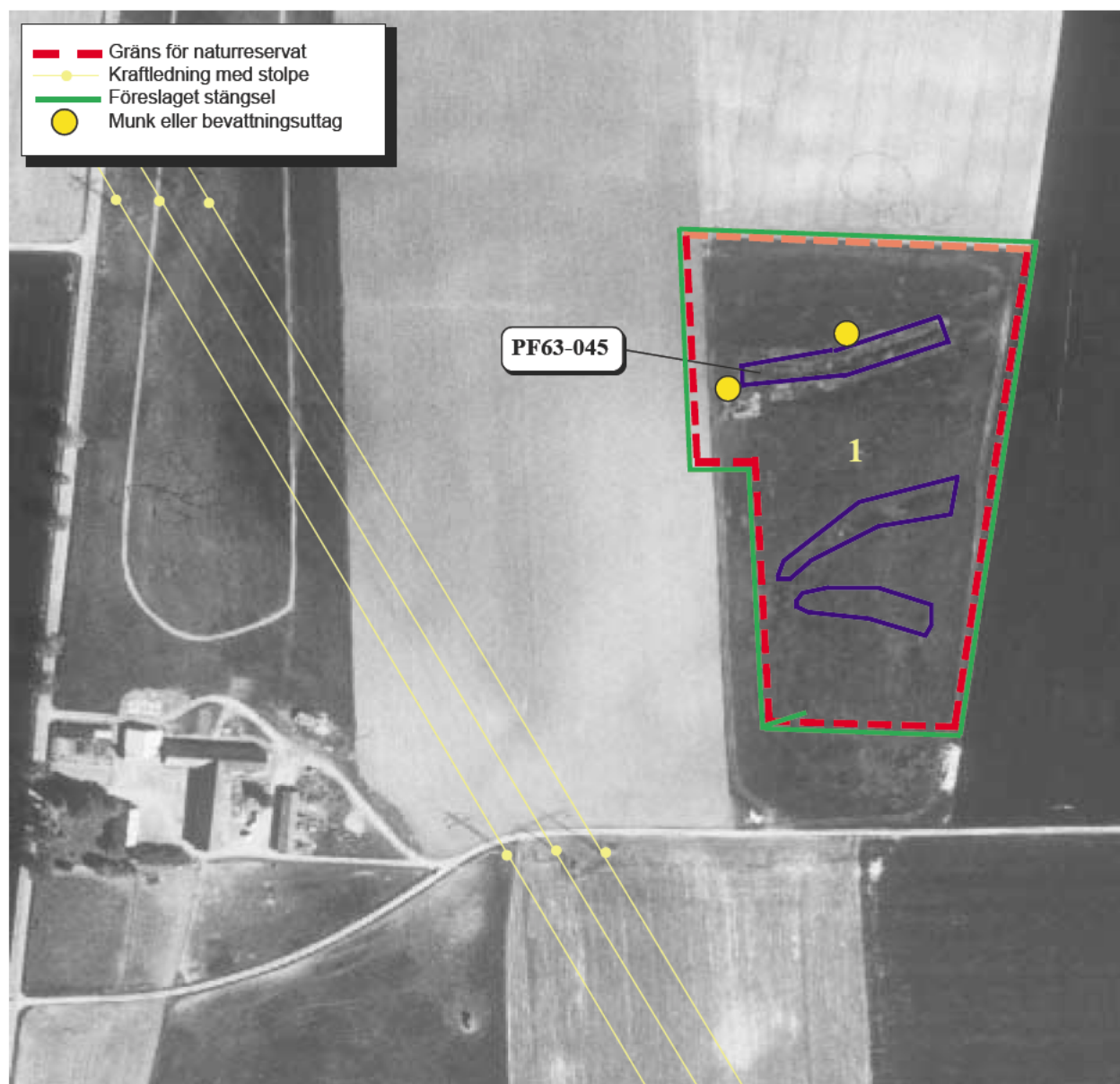
3.4 JAKT

Jakt får bedrivas enligt bestämmelser i jaktlagen. Foderautomater för vilt får ej placeras inom reservatet.

4 MÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR PLANERINGSOMRÅDEN

Hela naturvårdsobjektet (2,8 ha) är indelat i ett planeringsområde som redovisas och numreras i denna beskrivning och på skötselplanekartan (Bilaga C). Planeringsområdet består av:

4.1 Jordbruksmark (ca 2,6 ha varav småvatten ca 1,0 ha): område 1

4.1**HÄVD AV JORDBRUKSMARK****Planeringsområde 1, (ca 1,6 ha land och 1,0 ha vatten)****Beskrivning:**

Åker som togs ur produktion 2003. Området är ohävdad under våren 2003. I området finns ett dräneringsdike med öppen vattenspegel som anlades 1960. Två nya vatten anlades i området under april 2003. I samband med anläggandet av vattnen schaktades större delen av området av och saknar därför vegetation. Området utgör livsmiljö för flera rödlistade groddjur, främst lökgroda och stor vattensalamander. Groddjuren reproducerar sig i vattnen och utnyttjar landområdet för födosök och övervintring.

Kvalitetsmål:

Välhävdad betes- eller slåttermark med optimala biotoper för främst lökgroda och större vattensalamander. Målet är ett naturreservat som innehåller en komplett livsmiljö för en reproducerande population av lökgroda på minst 50 individer.

Skötsel mål och åtgärder:**Mål:**

Öppen betes- eller slåttermark med minst tre öppna småvatten. Träd- och buskskikt av främst ek respektive björnbär, slån och hassel får finnas i grupper med väl utvecklade bryn och får täcka mellan högst fem procent (riktvärde) av planeringsområdets areal. I planeringsområdet skall det finnas minst tre småvatten som håller vatten året runt och som är av sådan kvalitet att de kan fungera som reproduktionslokaler för lökgroda och större vattensalamander. Småvattnen skall vara vattenhållande året runt och skall hållas fria från skuggande träd och buskar. Vatten skall vara av sådan kvalitet att de kan fungera som reproduktionslokaler för lökgroda. Vidare skall omgivningarna kring vattnen fungera som optimala sommaruppehålls- och övervintringsplatser för ovan nämnda groddjur, dvs det skall finnas öppna sand- eller grusblottor på minst 25% av landarealen.

Åtgärder:

Markytan jämnas till genom harvning under maj 2003 för att möjliggöra framtida slåtter. I samband med harvningsarbete får överskottssten användas som förstärkning på den östra slänten av de nya dammarna. Överskottssten får gärna samlas i "rösen" som utgör övervintringsplatser för groddjur. Under maj 2003 får begränsad insådd av för trakten naturligt förekommande gräs och örter ske motverka erosion och försämrad vattenkvalitet. Betesputs får utföras under juli 2003 för att motverka alltför kraftigt tillväxt av vegetation. Området hägnas senast 2004. Grind eller stängselgenomgång sättes upp vid reservatets södra gräns. Bevattningsuttag och avrinningsbrunnar (munkar) skyddas skall fränhägnas eller skyddas med särskilda anordningar.

Reservatet hävdas periodvis genom bete, företrädesvis med häst. Slåtter och eller betesputs (slaghackning) får ske årligen vid högst två tillfällen under dagtid vid torr väderlek efter den 1 juli. Grässvålen ska bitvis brytas (på ca 25% av landarealen) genom aktiv markbearbetning för att skapa blottor av sand eller grus. Sand- och grusblottor hålls öppna genom harvning vid behov. Harvning får endast ske då groddjuren inte är aktiva, dvs lämpligen under perioden 1 november - 1 mars.

Inplantering av träd och buskar av främst ek respektive björnbär, slån och hassel får ske med början 2004 i grupper på högst fem procent av planeringsområdets areal. Vattnen skall hållas fria från skuggande träd och buskar. Underhållsröjningar får ske vintertid vart tredje år eller vid behov. Träd- och buskar får förekomma på vattnens norra och västra sidor. Röjningsåtgärder får ej ske under perioden från 1 mars till 1 november.

Vattnen fördjupas om den vattenhållande förmågan minskar så mycket att de torkar ut under någon del av året. Fördjupning får ej ske under perioden 1 mars till 1 november. Om något av vattnen tenderar att torka ut får vatten fyllas på från tankvagn. Vattnen skall hållas fria från fisk och kräftor. Rensning av vegetation i vatten får ske vintertid vid behov. Högst ett vatten får beröras av rensningsåtgärder per år. Rensning får ej ske i vatten som innehåller övervintrande larver av lökgröda.

Utsättning av lökgröda får ske från populationer i trakten om befintlig population tenderar att vika. Även andra, inhemska rödlistade groddjur får planteras ut inom reservatet efter länsstyrelsens tillstånd. Insamling av lökgröda för utsättning på andra lokaler i trakten får ske om det kan ske utan att skada gynnsam bevarandestatus för populationen utinom naturreservatet. Om fisk eller kräftor koloniserar något av vattnen skall dessa bekämpas med högsta prioritet.

Områdets population av lökgröda kontrolleras årligen till och med 2005 med avseende på antal spelande hanar och reproduktionsresultat. Därefter följs grodfaunan upp enligt samma metodik vart femte år.

5 SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

<i>Åtgärd</i>	<i>När</i>	<i>Vem</i>	<i>Prioritet</i>	<i>Finansiering</i>
Harvning	maj 2003	Markäg./arrendator	1	Markäg./arrendator
Städning av odlingsröse	2003/2004	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Insådd, erosionsskydd	maj 2003	Markäg./arrendator	1	Markäg./arrendator
Nyuppsättning av stängsel	2003/2004 samt vid behov	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Stängselunderhåll	vid behov	Markäg./arrendator	1	Markäg./arrendator
Slåtter/bete	vid behov	Markäg./arrendator	2	Markäg./arrendator
Plantering av träd och buskar	2004	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Underhåll av vatten (fördjupning, röjning m m)	Vid behov	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Underhållsröjning	Vid behov	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Bekämpning av fisk och kräftor	Vid behov	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Gränsutmärkning och information	2003 samt vid behov	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Uppföljning av skötsel mål	Årligen	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av kvalitetsmål	Årligen till 2005 Därefter vart 3:e år	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag

6 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

6.1 ÖVERGRIPANDE MÅL

Anordningar för allmänheten behövs ej. Området är omgärdat av åkermark och är inte tillgängligt för allmänheten under vegetationsperioden. Groddjursfaunan är känslig störningar, framför allt nattetid under perioden 1 mars till 1 november.

6.2 RIKTLINJER OCH ÅTGÄRDER

6.2.1 Tillgänglighet

Allmän väg till naturreservatet saknas. Vandrare kan vintertid nå reservatet via mindre markväg som går söder om reservatet. Behov av anläggningar eller åtgärder för allmänheten föreligger ej.

6.2.2 Anordningar för friluftslivet

Behov av anordningar föreligger ej.

6.2.3 Information

En enkel informationsskylt sättes upp vid markvägen söder om reservatet 2004. Skylten underhålls vid behov.

6.2.4 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22) 2002. Därefter kontrolleras utmärkningen årligen och kompletteras vid behov.

7 UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH ÖVERVAKNING AV NATURVÄRDEN

Övervakning av naturvärden

Riktlinjer och åtgärder

Länsstyrelsen svarar för att delar av faunans utveckling kontrolleras årligen fram till år 2005, därefter vart tredje år. Särskild vikt skall läggas vid övervakning av lökgroda. Övervakning av groddjur skall ske enligt samma metodik som används i samband med länsstyrelsens inventering av lökgroda 1993 - 1996(dvs främst genom uppskattning av antalet spelande hanar). I övrigt svarar länsstyrelsen för val av inventeringsmetodik.

Uppföljning och utvärdering av skötsel av reservatet

Riktlinjer och åtgärder

Uppföljning ska ske enligt följande:

1. Årlig uppföljning av skötselmål
2. Uppföljning av kvalitetsmål vart femte år.

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid revideringar av skötselplanen.

Uppföljning av skötselmål

Skötselmål följs upp årligen. I träd- och buskskikt skall röjning och plantering följas upp som utfört (=godkänt) respektive icke utfört (=underkänt). Förvaltaren svarar för uppföljning av skötselmål.

Uppföljning av kvalitetsmål

Kvalitetsmålen skall följas upp vart femte år i enlighet med anvisningar från förvaltaren

8 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall ses över om uppföljning av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

9 FINANSIERING AV FÖRVALTNINGEN

9.1 EKONOMISK UTREDNING

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende ansvar för kostnader och intäkter för förvaltningen.

9.2 FINANSIERING AV FÖRVALTNINGEN

Förvaltaren ansvarar för (ev bekostar):

- ekonomisk kompensation till arrendatorn för utebliven inkomst från miljöstöd och åkerbruk under 2003 (engångsersättning)
- upprättande och revidering av skötselplan
- plantering av träd och buskar i enlighet med fastställd skötselplan
- röjning kring småvatten i enlighet med fastställd skötselplan
- städning av området (plåtskrot i odlingsröse)
- anläggning och underhåll av småvatten
- ev bekämning av fisk och kräftor
- nyuppsättning av stängsel
- ev insamling eller utsättning av groddjur i enlighet med fastställd skötselplan
- övervakning av faunans utveckling inom reservatet
- uppföljning av skötselåtgärder i reservatet
- utmärkning och underhåll av reservatets gränsutmärkning
- tillverkning och underhåll av informationsskylt
- produktion av enkel informationsfolder om reservatet
- tillsyn

Markägaren/arrendatorn ansvarar för (ev bekostar):

- betesdrift enligt skötselplan
- underhåll av stängsel
- ev anskaffning samt underhåll av elstängselaggregat
- ev underhåll av samt abonnemangs- och elförbrukningsavgift för elstängselaggregat

10 KÄLLFÖRTECKNING

Storskifteskarta med tillhörande akt nummer 1, "Charta öfver Skabersjö och Sönnarps Byar Belägne uti Skåne, Malmö Höfdingedöme, Bahra Härad och Skabersjö Socken 1769, 1770 och 1771 (fastställd den 17 maj 1772).

Enskifteskarta med tillhörande akt nummer 8, "Koncepthandlingar öfver Enskiftes Förrättning uti Skabersjö Kyrkby af Bara Härad och Malmöhus Län, verkställd år 1818" (fastställt den 19 mars 1819).

Berglund., B. 1998: Projket Lökgröda 1993 - 1996. Länsstyrelsen i Skåne län, medd. 98:9

Muntlig information från Bengt Eriksson

11

ARTFAKTA

Pelobates fuscus

lökgröda

Lökgrödor
(EN)

STARKT HOTAD

C2a, D

Ordn. *Salientia* Fam. *Pelobatidae*, *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768).

Beskrivning. Lökgröda är en medelstor art med maximal kroppslängd upp till cirka 70 mm hos hondjur, hanen upp till 56–58 mm. Uppgifterna gäller skånska populationer. I andra delar av det kontinentala utbredningsområdet anges kroppsstorleken upp till 80 mm. Kroppsformen är massiv, d.v.s. mer paddlik än grodlik. Ryggsidan är brokigt tecknad med mer el. mindre stora kastanjebruna fläckar på ljusgrå eller ljusbrun botten. Stora ögon och i dagsljus vertikal, springlik pupill. Arten har en vass, hornlik grävknöl på mellanfoten. Hanen skiljes från honan genom det ovala körtelfältet på överarmarnas ovansida, vilket är mest framträdande under lekperioden. Kan vid fara utsöndra ett tydligt vitlöksdoftande sekret från hudkörtlarna. Larverna blir mycket större än våra övriga groddjurarter, normalt 10–13 cm men ibland upp till 18–19 cm. Nymetamorfoserade djur är mellan 25–35 mm.

Utbredning och status. Lökgrodan förekommer i Sverige endast i södra och sydvästra Skåne, där de nordligaste lokalerna ligger sydost om Landskrona. Sjöbo-, Ystad- och Tomelilla kommuner hyser merparten av artens lekvatten. Det begränsade utbredningsområdet beror främst på att lökgrodan är bunden till sandiga eller lättare jordar och undviker skogstrakter. Äldre litteraturuppgifter om förekomst på Gotland har ej kunnat verifieras. I sydvästra Skåne var arten avsevärt sällsyntare 1975 än 1960. Från perioden 1975–1991 fanns klara indikationer på en fortsatt nedgång av dessa bestånd och många lokaler är numera förstörda p.g.a. urbanisering. Arten inventerades 1993–97 och resultatet visade att en katastrofal nedgång inträffat. Av flera hundra kända lokaler för arten lever den nu endast kvar i cirka 80 småvatten varav mindre än hälften hyser fler än tio spelande hanar. Under fortsatta inventeringar 1998–2002 har konstaterats en positiv uppgång till följd av en rad olika hjälpinsatser. Åtskilliga småvatten har nygrävts och andra har restaurerats. Vidare har viktiga lokalkomplex säkerställts genom reservatsbildning med specifikt utformad skötselplan för att gynna arten. Lökgrodan kan uppvisa betydande mellanårsvariationer i populationsstorlek. Antalet adulta djur år 2002 uppskattas till cirka 2 000 vuxna individer, jämfört med 1995, då populationens storlek var totalt cirka 900 aduler.

Ekologi. Lökgrodan lever utom lekperioden uteslutande på land och har för vana att gräva ned sig. Den är bunden till sandiga marker och är nattaktiv. Lökgrodan leker i många typer av vatten; ett viktigt krav är dock att lekvattnen tillräckligt länge håller permanent vatten för den långa larvutvecklingen, vilken tar cirka fyra månader. Under svala somrar inträffar ibland att larverna inte hinner genomgå metamorfos. De kan då övervintra på larvstadiet och fullbildas först följande vår. Larverna är ofta utsatta för omfattande predation av mås-, kråkfåglar och hägrar. I Skåne övervintrar den från oktober–november till början av april. Vid milt väder kan de dock observeras vid lekvattnen redan i mars. Leker från början av april till slutet av maj. Enstaka hanar kan stanna kvar i lekvattnen och höras spela fram till början av juni.

Hot. Det som främst hotar arten i Sverige är utvecklingen av det moderna jord- och skogsbruket och den allmänna urbaniseringen av sydvästra Skåne. Med den utvecklingen följer även en intensivare trafik på ett allt tätare vägnät. Åtskilliga lökgrödor tvingas, speciellt under våren på väg mot

lekvattnen, att korsa vägar, varvid många omkommer. På flera lokaler i sydvästra Skåne, där vägarna avskär lekplatsen från övriga habitat, är arten redan lokalt försvunnen. Många mangelgravar krymper i storlek genom kontinuerlig stenfyllnad och blir samtidigt riskabla lekmiljöer, då djuren kan ha svårt att ta sig därifrån efter avslutad lek. Samma problem drabbar de nymetamorfoserade lökgrodorna på hösten. Ibland dumpas i dessa vatten emballage med rester av bekämpningsmedel och andra jordbrukskemikalier. Vissa småvatten inom lökgrodans biotoper kan därför vara så förgiftade att groddjursfaunan helt slagits ut. Under senare år har allt fler småvatten också förstörts som grodlokaler genom inplantering av fisk och kräfter. Ytterligare hot mot arten misstänks vara den djupare plöjningen av åkermarken samt skogsplantering på f.d. åkrar som omgivit artens lekvatten. Schablonmässig återställning av gamla grus- och sandtag med skapade småvatten efter avslutad täktverksamhet har under lång tid utgjort ett betydande hot mot arten. Denna problematik har fått uppmärksamhet och är numera under bättre kontroll.

Åtgärder. Lökgrodans viktigaste områden måste i fortsättningen skyddas bättre mot förstörelse vid urbanisering, vägdragning och annan exploatering. I några fall kan det vara nödvändigt med reservatsbildning. Vidare måste det bli bättre kontroll över hur man hanterar småvatten i jordbrukslandskapet så att inte ytterligare lokaler förstörs genom igenfyllning, dumpning eller förgiftning. Slutligen bör man vara noga med att inte ge tillstånd till inplantering av fisk eller kräfter i artens reproduktionsvatten, likaså i närliggande småvatten intill övriga leklokaler. (Signalkräfter kan nattetid under regnig väderlek vandra hundratals meter på land och därmed sprida sig till andra vatten). Det är angeläget att ytterligare undersöka detaljer i artens totala utbredning och status. Förändringar som skett i och omkring lekvattnen måste analyseras noggrant för att snarast kunna sätta in skyddsåtgärder och nödvändiga biotopvårdande insatser.

Övrigt. Utländska namn – NO: Løkfrosk, DK: Løgrør, FI: Kaivajasammakko, GB: Spade Foot Toad. Lökgroda är upptagen i EUs habitatdirektiv, bilaga 4.

Litteratur

- Ahlén, I. och Berglund, B. 1980. Hotade och sällsynta groddjur - Status, miljökrav och förslag till åtgärder. *Statens Naturvårdsverk PM 1383*.
- Berglund, B. 1975. Lökgrodans utbredning och status i Skåne. *Skånes Natur* 62: 104–109.
- Berglund, B. 1976. Inventering av Skånes sällsynta groddjur. *Statens Naturvårdsverk PM 765*.
- Berglund, B. 1979. Något om groddjursfaunan mellan Romeleåsen och Fyledalen. *Skånes Natur årsbok* (1979) 66: 70–75.
- Berglund, B. 1993. Minst känd och mest hotad. Arter på fallrepet. Hotade växter och djur i Skåne. Del 1. *Skånes Natur årsbok* (1993) 80: 56–65.
- Berglund, B. 1998. Projekt Lökgroda 1993–1996. Länsstyrelsen i Skåne län. Medd. nr 98:6: 1–138.
- Berglund, B. 1999. Inventering av lökgroda (*Pelobates fuscus*) under 1999 inom Frihultsområdet i Sjöbo kommun. Rapport Färs Naturskyddsförening.
- Gislén, T. och Kauri, H. 1959. Zoogeography of the swedish amphibians and reptiles with notes on their growth and ecology. *Acta Vertebratica* 1(3): 191–397.

ArtDatabanken 2002-11-21. Faktablad: *Pelobates fuscus* – lökgroda. Förf. Boris Berglund 1988. Rev. Ingemar Ahlén 1995, Boris Berglund 2002.

BILAGA A, Översiktskarta

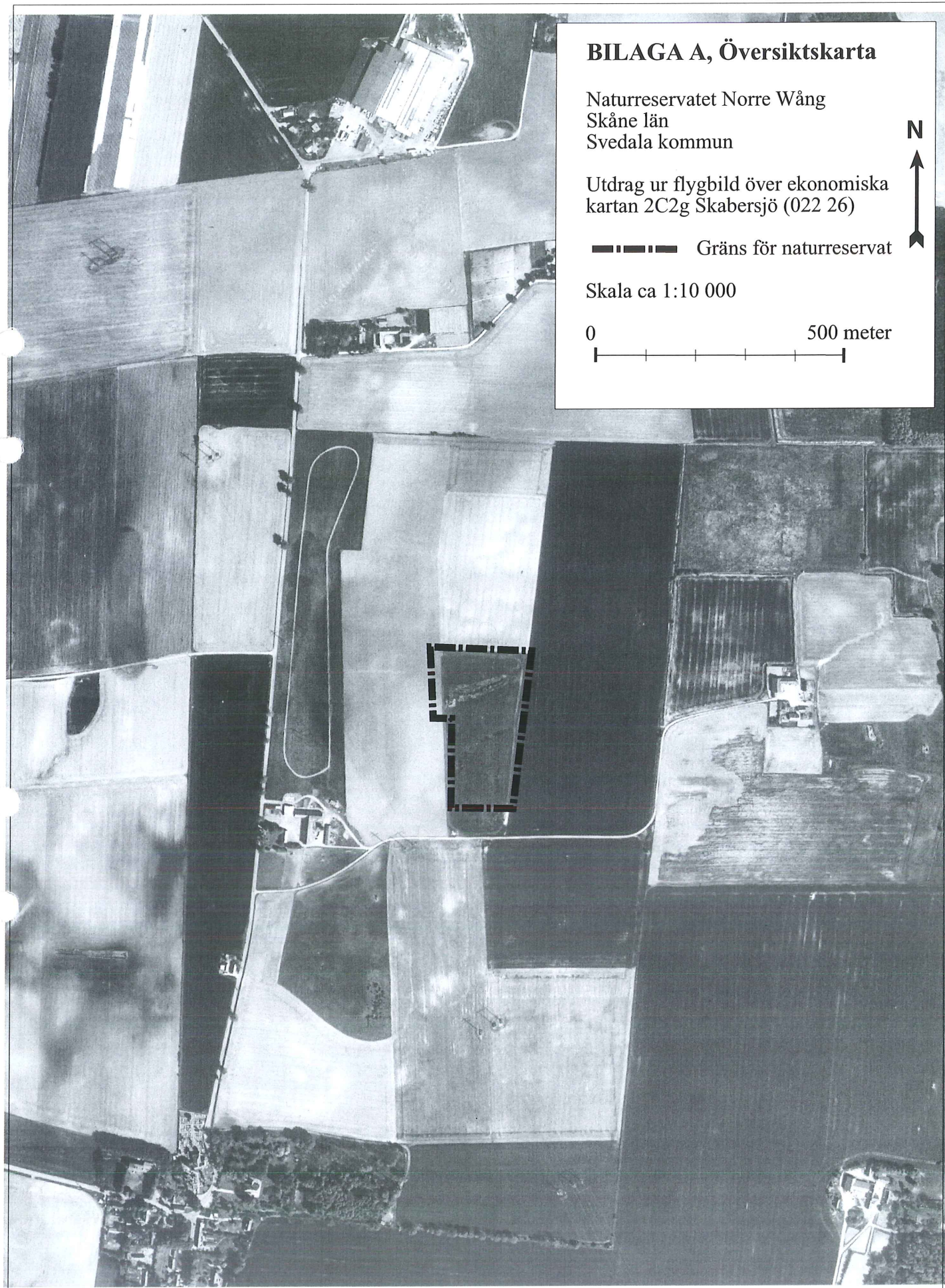
Naturreseptatet Norre Wång
Skåne län
Svedala kommun

Utdrag ur flygbild över ekonomiska
kartan 2C2g Skabersjö (022 26)

— — — — — Gräns för naturreseptat

Skala ca 1:10 000

0 500 meter

BILAGA B, Skötselplanekarta

Naturreservatet Norre Wång i Skabersjö
Skåne län
Svedala kommun

Utdrag ur flygbild över ekonomiska
kartan 2C2g Skabersjö (022 26)

■■■■■ Gräns för naturreservat

Skala ca 1:3 500

0 175 meter

Öppet vatten

Bevattningsuttag eller munk

Stängsel

